فصلنامه سیاست‌های مالی و اقتصادی
ویژه‌نامه کارنامه اقتصادی دولت
سال یکم، شماره ۲، تابستان ۱۳۹۲، صفحات ۲۴۰- ۲۱۷

تحلیل عملکرد طرح سهام عدالت

هوشنگ عمرانی
نماینده کانون شرکت‌های سرمایه‌گذاری سهام عدالت
om1342@gmail.com

در جوامع مختلف حمایت از گروه های آسیب پذیر و بهبود توزیع درآمد همواره یکی از دغدغه هـای دولـت‌هـا، اقتصاددانان و جامعه شناسان بوده است. توزیع درآمد نه تنها از موضوع‌های اقتصادی است بلکه از شاخص‌های مهـم اجتماعی و سیاسی نیز تلقی می‌گردد. در ج. ا. ایران نیز یکی از اهداف دولتها همواره دستیابی به توزیع برابرتر درآمد و تحقق عدالت اجتماعی بوده است. یکی از اقدامات مهم در این راستا که در دولت نهم با شـعار عـدالت و مهـرورزی به منصه ظهور رسید، اجرای طرح سهام عدالت بود. توزیع درآمد و حمایت از اقشار آسیب پذیر و تأمین درآمدهای پایدار برای آنان، گسترش خصوصی سازی و کوچک شدن حجم دولت، افزایش ثروت شـهروندان از آثـار اجـرای طرح سهام عدالت می باشد. لیکن یکی از آثار حایز اهمیت طرح، گسترش فرهنگ سهامداری و ارتقـا آگـاهی‌هـای عمومی در جهت سرمایه گذاری در بازارهای مولد به جای سفته بازی در بازارهای موازی می باشد. یک از اقـدامات مهم در اجرای طرح، شناسایی مشمولین بود که با توجه به رویکرد حمایتی طرح از اقشار آسیب پذیر و بهـبود توزیـع درآمد، ابتدا دو دهک پایین درآمدی را مورد پوشش قرار گرفتند و برای این مرحلـه ۵۰ درصـد تخفیـف در ارزش سهام واگذاری نیز لحاظ گردید. سپس به تدریج گروههای دیگری به این طرح پیوستند و تا کنون بیش از ۴۰ میلیون سهامدار را پوشش می دهد. از سال ۱۳۸۵ تاکنون بخشی از سهام تعداد 62 شرکت مشمول واگـذاری در ۸ صـنعت مهم و راهبردی کشور، از جمله پتروشیمی، پالایشگاهی، نیروگاهی، کانه های فلزی، خودرو، بانکهـا، سـیمان، فلـزات اساسی به سبد سهام عدالت تخصیص یافته است. اهم شرکتهای اختصاص داده شده کـه اکنـون در بـورس اوراق بهادار جزو فعالترین سهام های بازار سهام می باشند، عبارت از: ملی صنایع مـس، فـولاد خوزسـتان، فـولاد مبارکـه، چادرملو، گل گهر، مخابرات ایران، پالایش نفت بندرعباس، پالایش نفت اصفهان، پتروشیمی مارون، بانک ملت، بانک تجارت، و.... می باشد. میزان واگذاری سهام شرکت های دولتی به سهام عدالت از ابتدای دولت نهم مجموعا معـادل ۴۴۴/۷ هزار میلیارد ریال می باشد.

طبقه‌بندی JEL: L33, H53, H10.
واژه‌های کلیدی: سهام ، عدالت ، توزیع، مشمولین.

* **تاریخ دریافت: ۱۳۹۲/۲/۷** **تاریخ پذیرش: ۱۳۹۲/٤/۸**

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-28]

۱. مقدمه

در جوامع مختلف حمایت از گروه‌های آسیب‌پذیر و بهبود توزیع درآمد همواره یکی از دغدغه‌های دولت‌ها، اقتصاددانان و جامعه‌شناسان بوده است. توزیع درآمد نه تنها از موضوعات اقتصادی است، بلکه از شاخص‌های مهم اجتماعی و سیاسی نیز تلقی می‌گردد. در ایران نیز همواره یکی از اهداف دولت دستیابی به توزیع برابرتر درآمد و تحقق عدالت اجتماعی بوده است، اما این امر در دولت‌های نهم و دهم با شعار عدالت و مهرورزی حائز اهمیت بیشتری گردید. یکی از اقدامات مهم در این خصوص اجرای طرح سهام عدالت بود.

طرح سهام عدالت در بهمن‌ماه سال ۱۳۸۴ در دستور کار دولت نهم قرار گرفت. هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۵/۸/۲۱ بنا به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی و به استناد اصل ۱۳۸ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و ماده (۹) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران آیین‌نامه اجرایی افزایش ثروت خانوارهای ایرانی از طریق گسترش سهم بخش تعاون بر اساس توزیع سهام عدالت را تصویب نمود. بر اساس این آیین‌نامه، وزارت امور اقتصادی و دارایی مسئول اجرای بند "ز" ماده (۷) قانون برنامه چهارم گردید و اعمال حق مالکیت دولت در شرکت‌های مادر تخصصی به استثنای شرکت‌هایی که ریاست مجمع عمومی آن با رئیس‌جمهور است از طریق وزارتخانه یاد شده اعمال شد. همچنین، وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف شد با رعایت قوانین و مقررات مربوط و سیاست‌های کلی مربوط به اصل ۴۴ قانون اساسی و پس از تشکیل شرکت واسط نسبت به واگذاری سهام قابل واگذاری دولتی به شرکت واسط اقدام نماید.

۲. تجربه عرضه عمومی سهام در سایر کشورها

با توجه به بررسی‌های صورت گرفته تجربه عرضه عمومی سهام به مردم در کشورها به دو روش بوده است. روش اول خصوصی‌سازی‌های گسترده در کشورهای توسعه‌یافته است که از طریق بورس‌های اوراق بهادار صورت گرفته است و روش دوم عرضه عمومی سهام است که به خصوصی‌سازی کوپنی شهرت دارد و در بسیاری از کشورهای بلوک شرق اروپا و کشورهای استقلال‌یافته از شوروی سابق انجام شده است. این روش مورد توجه کشورهایی است که به انجام خصوصی‌سازی با سرعت و حجم بالا تمایل داشتند. این سیاست در ابتدای دهه ۱۹۹۰

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-28]

متولد شد و در اواسط دهه به اوج شکوفایی رسید، اما پس از سال ۱۹۹۸ با بحران‌های ایجاد شده در کشور چک که پرچمدار این سیاست بود تقریباً هیچ یک از کشورهای در حال توسعه یا پیشرفته از این شیوه برای خصوصی‌سازی استفاده ننمودند. کشورهای کمونیستی موفق مانند چین نیز علیرغم چشم‌اندازهای مثبت اجرای آن در دیگر کشورها برای گذر به اقتصاد بازار سیاست‌های دیگری در پیش گرفتند. در این بخش نتایج حاصل از اجرای این طرح در برخی کشورها به شرح ذیل ارائه می‌گردد:

۲-۱. روسیه

برنامه کوپن سهام در روسیه با هدف تسهیل در فرایند خصوصی‌سازی در سال ۱۹۹۲ شکل گرفت. براساس دستورالعمل برنامه توزیع کوپن سهام حدود ۵ تا ۶ هزار بنگاه بزرگ دولتی به اجبار در این فرایند شرکت کرده و برای همه ۱۵۰ میلیون شهروند روسی کوپن سهام صادر گردید. هر شهروند در ازای دریافت کوپن سهام خود می‌بایست مبلغی حدود ۵ سنت آمریکا پرداخت می‌کرد. دارندگان کوپن سهام در روسیه می‌توانستند به روش‌های موجود سهام بنگاه‌های عرضه‌شده را خریداری یا کوپن‌های خود را در بازارهای ثانویه تبدیل به پول نقد کنند. مدیران در روسیه از این طریق توانستند سرمایه‌های نقدی (در گردش) وسیعی به‌دست آورند و مالکیت درونی شرکت‌ها را با فروش سهام به کارکنان و کارگران حفظ کنند. قابلیت خرید و فروش کوپن‌های سهام به افراد کم‌درآمد اجازه داد کوپن‌های سهام خود را بفروشند و با کسب درآمد، سطح رفاه خود را افزایش دهند.

۲-۲. جمهوری چک

وزارت دارایی جمهوری چک در سال ۱۹۹۰ برای افراد واجد شرایط اقدام به صدور کتابچه‌های کوپن سهام نمود. این افراد می‌توانستند کوپن سهام خود را به قیمتی معادل ۳۵ دلار آمریکا خریداری کنند. هر شهروند مقیم دائم در جمهوری چک که حداقل ۱۸ سال تمام داشت می‌توانست با مراجعه به مراکز تعیین شده به مبادله کوپن خود با سهام شرکت‌ها یا سهام صندوق‌های سرمایه‌گذاری اقدام کند. در این کشور از ۱۰ میلیون نفر جمعیت واجد شرایط حدود ۸/۵ میلیون نفر (۸۵ درصد) به خرید کوپن مذکور اقدام نمودند. نتایج حاصل از اجرای

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-28]

این طرح در کشور چک حاکی از عدم تاثیر تغییر مالکیت بنگاه‌ها بر سودآوری و بهره‌وری نیروی کار است.

۲-۲. لهستان

در کشور لهستان از سال ۱۹۹۳ به بعد در مجموع ۵۱۲ شرکت دولتی به منظور واگذاری به مردم از طریق کوپن سهام مشخص شدند که سرمایه آنها بین ۱۵ صندوق سرمایه‌گذاری ملی تقسیم شد. شهروندان بالای ۱۸ سال لهستانی می‌توانستند در ازای پرداخت مبلغی حدود ۳۰ دلار یک دفترچه کوپن سهام دریافت کنند. کوپن‌های مذکور قابل خرید و فروش بود، اما افراد تنها می‌توانستند در قبال کوپن‌های دریافتی سهام یک یا چند صندوق سرمایه‌گذاری ملی را دریافت کنند و نمی‌توانستند به‌طور مستقیم به مبادله کوپن‌های خود با سهام شرکت‌های دولتی بپردازند. ساختار توزیع کوپن سهام در کشور لهستان به نحوی طراحی شد که در آن واسطه‌های مالی نقش اساسی ایفا می‌کردند.

۲-٤. رومانی

در تجربه کشور رومانی نیز به تمام شهروندان بالغ آن کشور کوپن‌هایی ارائه شد که می‌توانستند سهام شرکت‌های دولتی را خریداری کنند. این کوپن‌ها خرید و فروش نمی‌شدند، بنابراین امکان ایجاد سهامداران بزرگ در شرکت‌های مشمول این برنامه وجود نداشت. نتایج برنامه خصوصی‌سازی با استفاده از کوپن سهام در رومانی نشان می‌دهد که تنها بخشی از سهامی که پیش‌بینی شده بود به مردم واگذار گردد به بخش خصوصی منتقل شده است.

۳. سابقه طرح توزیع سهام عدالت در ایران

سابقه توزیع سهام عدالت به اوایل دهه ۱۳۷۰ برمی‌گردد. در سال ۱۳۷۲ در طرحی به نام طرح مالکیت فراگیر که به سفارش اتاق بازرگانی و صنایع و معادن انجام شد موضوع واگذاری سهام شرکت‌های دولتی به عموم مردم مطرح گردید. پس از آن در طرحی با عنوان توسعه مالکیت ملی، پیشنهاد تشکیل شرکت‌های سرمایه‌گذاری عام (هلدینگ) رفاه ملی در راستای نیل به عدالت اجتماعی بیان شد. در اوایل دولت نهم، آیین‌نامه اجرایی توسعه مالکیت و افزایش ثروت

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-28]

خانوارها طراحی و در هیأت‌دولت مطرح شد. بر اساس این آیین‌نامه که به استناد ماده (۹) قانون برنامه چهارم توسعه و به‌منظور تحقق بند "و" ماده (۱۰) قانون برنامه سوم توسعه تنظیم شده بود مقرر گردید تا به افراد دارای ۱۵ سال و به بالا حداکثر معادل ۲۰ میلیون ریال سهام واگذار شود.

در نهایت، هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۵/۸/۲۱ بنا به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی و به استناد اصل ۱۳۸ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و ماده (۹) قانون برنامه چهارم توسعه، آیین‌نامه اجرایی افزایش ثروت خانوارهای ایرانی با گسترش سهم بخش تعاون بر اساس توزیع سهام عدالت را تصویب نمود که جایگزین آیین‌نامه قبلی گردید. به این ترتیب، سهام عدالت در اواخر سال ۱۳۸۵ مطابق ماده (۷) آیین‌نامه اجرایی مذکور به تعدادی از مشمولان طرح واگذار گردید. پس از آن با تصویب قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی دولت مجاز شده است در راستای اجرای سیاست گسترش مالکیت عمومی و به‌منظور تأمین عدالت اجتماعی تا ۴۰ درصد مجموع ارزش سهام بنگاه‌های قابل واگذاری در هر بازار موضوع گروه دوم این قانون را به ۶ دهک پایین درآمدی واگذار نماید. در مورد دو دهک پایین درآمدی با اولویت روستانشینان و عشایر ۵۰ درصد تخفیف در قیمت سهام واگذاری با دوره تقسیط ۱۰ ساله اعمال می‌شود.

٤. اهداف سهام عدالت

هدف عمده توزیع سهام عدالت بهینه کردن توزیع درآمد در کشور و مشارکت تمام مردم در اداره امور اقتصادی کشور است. این برنامه با بکارگیری راهکارهای خاص خود به تعدیل اقتصادی کارا در اقتصاد خواهد پرداخت. اهداف و آثار کلی اجرای طرح عبارتند از:

- توزیع متعادل ثروت و درآمد در کشور
- افزایش ثروت و ایجاد درآمد دائمی برای خانوارهای نیازمند
- تسریع در روند خصوصی‌سازی از طریق واگذاری گسترده سهام شرکت‌های دولتی
- استفاده از روش‌های سالم‌تر و شفاف‌تر جهت واگذاری سهام شرکت‌ها
- متکی به خود نمودن خانوارهای نیازمند و کاهش تعهدات مستقیم دولت و نهادهای حمایتی
- کاهش اندازه بخش دولتی و انتقال تصدی‌ها به عموم مردم

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-28]

- تفکیک مناسب‌تر وظایف حاکمیتی و بنگاه‌داری، سازماندهی کاراتر بنگاه‌های دولتی و کارآمد نمودن دولت در عرصه وظایف حاکمیتی

۵. مشمولان طرح

هیأت دولت فروردین‌ماه سال ۱۳۸۵ طی مصوبه‌ای نحوه شناسایی مشمولان طرح سهام عدالت را مشخص نمود. مشمولان طرح توزیع سهام عدالت عبارتند از دو دهک جمعیتی کشور که واجد افراد یا خانوارهایی با پایین‌ترین میزان درآمد هستند و مرحله به مرحله شناسایی می‌گردند.

۵-۱. مشمولان مرحله اول

این مشمولان که تا تاریخ ۸۴/۱۱/۹ تحت پوشش نهاد حمایتی ذیربط قرار گرفتند عبارتند بودند از:

- کلیه افراد نیازمند مشمول طرح شهید رجایی و عائله تحت تکفل آنها
- کلیه افراد خانواده‌های مشمول طرح مددجویی کمیته امداد امام خمینی (ره) و تحت حمایت معیشتی این نهاد
- کلیه کودکان و زنان بی‌سرپرست تحت حمایت معیشتی مستمر سازمان بهزیستی کشور
- کودکان بدسرپرست تحت حمایت معیشتی مستمر سازمان بهزیستی کشور
- معلولان نیازمند تحت حمایت معیشتی مستمر سازمان بهزیستی کشور
- کلیه اعضای خانواده‌های دارای معلول تحت حمایت معیشتی مستمر سازمان بهزیستی کشور
- کلیه آسیب‌دیدگان اجتماعی تحت حمایت معیشتی مستمر سازمان بهزیستی کشور
- رزمندگان فاقد شغل و درآمد و خانواده‌های تحت تکفل آنها

۵-۲. مشمولان مرحله دوم

شامل روستاییان و عشایر فاقد شغل و درآمد ثابت بودند که تا تاریخ ۱۳۸۵/۶/۳۱ ساکن روستا بوده یا جزء عشایر محسوب شوند و این گروه از مشمولان نیز به‌طور تفصیلی عبارتند از:

-کلیه افراد سرپرست خانوار فاقد شغل و بیکار، کارگر ساده و فصلی، چوپان، کشاورز خوش‌نشین و امثال آنها و عائله تحت تکفل ایشان به شرط آنکه سرپرست و افراد خانوار ساکن در روستا یا جزء عشایر بوده فاقد هرگونه دارایی یا منابع درآمد مانند زمین، باغ، دام،

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-28]

ماشین‌آلات کشاورزی، وسایل حمل‌ونقل درآمدزا، اجاره اموال منقول و غیرمنقول و منابع درآمد مشابه بوده، حقوق‌بگیر یا مستمری‌بگیر ثابت بخش دولتی، بخش عمومی غیردولتی، بخش تعاون و بخش خصوصی نبوده و جزء مشمولان مرحله اول واگذاری سهام عدالت نباشند.

-کلیه از کار افتادگان و افراد خانواده‌های فاقد سرپرست یا دارای سرپرست زن خانه‌دار ساکن در روستا یا جزء عشایر به شرط آنکه از نظر دارایی‌ها و درآمدها دارای شرایط مشابه خانواده‌های مذکور در بند بالابوده و به دلایل مختلف از حمایت معیشتی کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی کشور محروم مانده و جزء مشمولان مرحله اول واگذاری سهام عدالت نباشند.

۵-۳. سایر مراحل

کارکنان شاغل در دستگاه‌های اجرایی و بازنشستگان کشوری، لشگری و تأمین اجتماعی معرفی شده توسط دستگاه ذیربط یا دستگاه بازنشستگی مربوط عبارتند از:

- ایثارگران از طریق بنیاد شهید و امور ایثارگران
- زنان کارگر سرپرست خانوار (مشمول قانون کار) با معرفی و تأیید نهایی وزارت کار و امور اجتماعی
- خادمان مساجد، حسینیه‌ها و امامزاده‌ها از طریق سازمان اوقاف و امور خیریه
- طلاب حوزه‌های علمیه با معرفی مرکز خدمات حوزه‌های علمیه
- بیماران خاص با تایید بیماری توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- کارکنان ستادهای نماز جمعه با تأیید شورای عالی سیاستگذاری ائمه جمعه
- خبرنگاران از طریق معاونت مطبوعاتی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
- دست‌اندرکاران امر شناسایی و واگذاری سهام عدالت معرفی شده از طریق سازمان امور اقتصادی و دارایی استان‌ها
- قالیبافان از طریق مرکز ملی فرش ایران یا ادارات کل بازرگانی استان‌ها
- فعالان قرآنی مورد تأیید وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی یا سازمان تبلیغات اسلامی
- مددجویان تحت پوشش مراکز مراقبت از زندانیان آزاد شده با تأیید سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی
- زنان سرپرست خانوار بی‌بضاعت بأ تایید سازمان بهزیستی کشور

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-28]

- مددجویان و کارکنان مؤسسات خیریه بر اساس تأیید وزارت رفاه و تأمین اجتماعی (سازمان بهزیستی کشور)
- کارگران فصلی از جمله کارگران ساختمانی با تأیید وزارت کار و امور اجتماعی
- تاکسیرانان و اتوبوسرانان شهری با معرفی اتحادیه ذیربط در زمره عوامل شهرداری‌ها
- افراد کم‌درآمد (خوداظهاران) که در مراحل قبلی مشمول نشده‌اند با تأیید وزارت رفاه و تأمین اجتماعی یا وزارت امور اقتصادی و دارایی

در آیین‌نامه مذکور تصریح شده که حداکثر افراد مورد احتساب در یک خانوار برای توزیع سهام عدالت ۵ نفر است و در صورتی‌که تعداد افراد خانوار بیش از پنج نفر باشد سهام تخصیصی بین تمام اعضای خانوار توزیع خواهد شد و از این بابت سهام اضافه‌ای تعلق نخواهد گرفت. هر یک از افراد خانوارهای بیش از ۵ نفر یک عضو مستقل در تعاونی عدالت استانی محسوب می‌شوند (حتی با میزان سهام کمتر)، میزان برخورداری این اعضا از سود تعاونی مناسب با میزان سهام آنها خواهد بود. اینگونه افراد که تحت پوشش خدمات حمایتی کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی کشور قرار گرفته‌اند مشمول مرحله اول واگذاری سهام عدالت می‌شوند.

واحدهای استانی کمیته امداد امام‌خمینی (ره)، سازمان بهزیستی کشور و منطقه مقاومت بسیج موظف شدند تحت نظارت دبیرخانه ستاد استانی اطلاعات تمام افراد مشمول طرح را در قالب نرم‌افزار رایانه‌ای شده از سوی دبیرخانه ستاد مرکزی ارائه نمایند.

دبیرخانه ستادهای استانی موظف شدند فراخوان عضویت در تعاون استانی برای دریافت سهام عدالت را بر اساس فهرست نهایی ابلاغی از طریق پست با اخذ رسید از مشمول ارسال کنند. ارزیابی و نظارت بر عملکرد دستگاه‌ها در اجرای این دستورالعمل به‌صورت مرکزی برعهده دبیرخانه ستاد مرکزی توزیع سهام عدالت و در استان‌ها برعهده دبیرخانه ستادهای استانی است.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-28]

جدول ۱. مراحل مختلف شناسایی مشمولان سهام عدالت

ردیف	مرحله اقدام	بخش	سال اقدام	مشمولان	تعداد ثبت‌نام شده
۱	اول	اول	۱۳۸۵	مشمولان طرح شهید رجایی، مددجویان کمیته امداد و بهزیستی،	۴۵۲۹۴۶۳
		تکمیلی	۱۳۸۷	رزمندگان فاقد شغل	۳۰۹۶۹۶۴
۲	دوم	اول	۱۳۸۶	روستاییان و عشایر فاقد شغل و کم‌درآمد	۵۵۴۹۱۰۶
		تکمیلی	۱۳۸۷	کلیه روستاییان و عشایر	۱۱۲۱۶۵۳۳
۳	سوم	اول	۱۳۸۶	شاغلین دستگاه‌های اجرایی، بازنشستگان کشوری، لشگری،	۱۲۳۳۶۶۴۷
		تکمیلی	۱۳۸۷-۸	تأمین‌اجتماعی و کارکنان شاغل شهرداری‌ها	۱۳۶۷۵۲۴
۴	چهارم	-	۱۳۸۷	ایثارگران: والدین، فرزندان و همسر شهید جانبازان و آزادگان	۱۲۸۱۲۲۰
۵			۱۳۸۷	زنان کارگر سرپرست خانوار (مشمول قانون کار)	۶۸۶۹
۶			۱۳۸۷	خادمان مساجد، حسینیه‌ها و امامزاده‌ها	۳۰۹۶۷
۷	سایر		۱۳۸۷	طلاب حوزه‌های علمیه سراسر کشور	۱۷۴۷۲۵
۸	گروه‌ها		۱۳۸۷	بیماران خاص (هموفیلی، ام اس، تالاسمی و دیالیزی)	۱۱۵۷۴
۹			۱۳۸۷	کارکنان ستادهای نماز جمعه	۷۱۰۸
۱۰			۱۳۸۷	خبرنگاران	۸۱۹۸
۱۱			۱۳۸۷-۱۳۸۹	کارکنان نهادهای دست‌اندرکار امرشناسایی و واگذاری سهام عدالت	
۱۲			۱۳۸۸-۱۳۹۰	قالیبافان	
۱۳			۱۳۸۸-۱۳۹۰	فعالان قرآنی	
۱۴	گروه‌های عمومی		۱۳۸۸-۱۳۹۰	مددجویان تحت پوشش مراکز مراقبت از زندانیان آزادشده	۲۳۲۱۶۳۳
۱۵			۱۳۸۸-۱۳۹۰	زنان سرپرست خانوار بی‌بضاعت	
۱۶			۱۳۸۸-۱۳۹۰	مددجویان و کارکنان مؤسسات خیریه	
۱۷			۱۳۸۸-۱۳۹۰	تاکسیرانان و اتوبوسرانان شهری	
۱۸			۱۳۸۸-۱۳۹۰	افرادکم‌درآمدی که در مراحل قبلی مشمول نشده‌اندازجمله خوداظهاران و درخواست‌های مردمی	
				جمع کل	۴۲۰۱۹۱۱۴

مأخذ: سازمان خصوصی‌سازی.

علاوه بر آنکه در سال ۱۳۸۹ شناسایی و ثبت‌نام کارگران فصلی و ساختمانی با مسئولیت وزارت تعاون به‌عنوان مشمولین جدید در دستورکار قرار گرفت که تاکنون از مجموع

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-28]

ثبت‌نام‌شدگان تعداد ۲/۳۰۰/۰۰۰ به‌عنوان خانوارهای واجد شرایط دریافت سهام عدالت تأیید شدند که اقدامات نهایی ثبت و پذیرش این دسته از مشمولین توسط سازمان خصوصی‌سازی در حال انجام است.

٦. مستندات و مبانی قانونی اجرای طرح سهام عدالت

همانگونه که عنوان شد طرح سهام عدالت از ابتدای دولت نهم به‌منظور حمایت از اقشار آسیب‌پذیر و بهبود توزیع درآمد و نیز در راستای گسترش خصوصی‌سازی در دستورکار قرار گرفت. هرچند در دولت‌های پیشین و حتی پیش از انقلاب نیز سیاست‌های مشابهی مدنظر دولتمردان بوده است، اما این امر از ابتدای دولت نهم رنگ و بوی عملیاتی به خود گرفت. مبانی و مستندات قانونی در این زمینه در ذیل آمده است:

- بند "ج" سیاست‌های ابلاغی اصل ۴۴ قانون اساسی و موافقت مقام معظم رهبری (سیاست‌های کلی توسعه بخش‌های غیردولتی از طریق واگذاری فعالیت‌ها و بنگاه‌های دولتی)

- ماده (۶) قانون برنامه چهارم توسعه که به دولت اجازه می‌دهد از تمام روش‌های امکان‌پذیر به‌منظور واگذاری استفاده شود.

- اجازه و اختیار دولت بر اساس ماده (۱۴) قانون برنامه سوم توسعه که حسب ماده (۹) قانون برنامه چهارم تنفیذ گردیده است که مبتنی بر تعیین و تصویب شرکت‌های قابل فروش و روش فروش، تصویب آیین‌نامه نظام اقساطی فروش، شیوه قیمتگذاری سهام، تخفیف و چگونگی پرداخت قیمت توسط خریداران، تصویب دستورالعمل‌های مربوط به اولویت‌های فروش سهام شرکت‌های قابل واگذاری، تصویب دستورالعمل مربوط به نحوه تنظیم قراردادهای فروش سهام و قراردادهای واگذاری می‌باشد.

- فصل ششم قانون اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران

- مصوبات هیأت وزیران

- تصویب‌نامه شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی[1]

۱. تصویب‌نامه شماره ۶۳/۱/۲۲۶۰۳۷ مورخ ۱۳۸۸/۱/۲۹

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-28]

- مصوبات ستاد مرکزی توزیع سهام عدالت (شامل ۴۱ مورد)

۷. ساختار اجرایی طرح

ستاد مرکزی توزیع سهام عدالت عالی‌ترین نهاد فعال در طرح سهام عدالت است. این ستاد از ۱۸ عضو تشکیل شده که ۱۲ عضو آن دارای حق رأی هستند و ۶ عضو دیگر حق رأی ندارند. ریاست این ستاد برعهده بالاترین مقام اجرایی کشور است و ۹ وزیر هیأت دولت در کنار معاون برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور و رئیس بنیاد شهید و امور ایثارگران ۱۲ عضو دارای حق رأی این ستاد را تشکیل می‌دهند. این ستاد که با هدف برنامه‌ریزی، هماهنگی و نظارت بر فرایند واگذاری سهام عدالت تشکیل شده است از اختیاراتی همچون واگذاری سهام عدالت، تعیین اولویت استان‌ها و مشمولان طرح، تصویب ضوابط اجرایی، تعیین وظایف ستادهای استانی و نظارت بر عملکرد آنها و انجام هرگونه اقدامات اجرایی لازم در چارچوب مقررات مربوطه برخوردار است. شاید بتوان ستادهای استانی را دومین نهاد مؤثر در فرایند اجرای پروژه سهام عدالت دانست. این ستادها که با توجه به استان‌های مشمول طرح به ۳۰ ستاد بالغ می‌شوند از ۱۵ عضو متناظر با اعضای مرکزی در سطح استان تعیین می‌شوند که ۵ عضو از اعضا بدون حق رأی در جلسات شرکت خواهند کرد. وظایف و اختیارات ستادهای استانی مواردی نظیر مدیریت جمع‌آوری اطلاعات مشمولان طرح، پیگیری ثبت و راه‌اندازی شرکت‌های تعاونی عدالت استانی، ارسال فراخوان به مشمولان برای عضویت در تعاونی‌های عدالت، نظارت بر انتخابات نمایندگان اعضای تعاونی‌های مزبور، رسیدگی به شکایات واصله و بررسی و ارائه گزارش عملکرد مرحله‌ای برنامه توزیع سهام عدالت را شامل می‌شود. مسئولیت حسن اجرای تصمیمات ستاد استانی که به ریاست استاندار تشکیل می‌شود برعهده رئیس سازمان امور اقتصادی و دارایی استان است.

در صورتی‌که ستاد مرکزی و ستادهای استانی را نهادهای نظارتی طرح سهام عدالت بدانیم کانون شرکت‌های سرمایه‌گذاری سهام عدالت مهم‌ترین رکن اجرایی این پروژه خواهند بود. شرکت‌های سرمایه‌گذاری سهام عدالت استانی دیگر نهاد اجرایی درگیر در طرح سهام عدالت هستند. در اساسنامه تیپ این شرکت‌ها از دریافت سهام شرکت‌های دولتی، کمک به توزیع مجدد ثروت و ترویج و تحکیم مشارکت و تعاون، به‌عنوان اهداف سه‌گانه آنها ذکر شده

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-28]

است. موضوع فعالیت شرکت‌های مذکور نیز به خرید سهام عدالت، بازپرداخت اقساط سهام مزبور و توزیع سود این سهام میان اعضا منحصر شده است. سازمان خصوصی‌سازی و هیأت عالی واگذاری نیز از دیگر نهادهای فعال در اجرای طرح هستند که به‌طور خاص در فرایند واگذاری سهام شرکت‌های دولتی به شرکت کارگزاری سهام عدالت و واگذاری سهام شرکت کارگزاری به تعاونی‌های استانی نقش پررنگی دارند.

۸. مراحل اجرای طرح سهام عدالت

مراحل انجام طرح سهام عدالت را می‌توان به سه مرحله اصلی واگذاری (فروش اقساطی) شرکت‌های دولتی به کانون شرکت‌های سرمایه‌گذاری سهام عدالت و واگذاری (فروش اقساطی) سهام شرکت مزبور به شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی و در گام آخر توزیع سهام این شرکت‌ها به مشمولان طرح تقسیم کرد. هر چند هر یک از این سه مرحله به نوبه خود سازوکارهای اجرایی ویژه‌ای را می‌طلبند، اما انتخاب و ارزش‌گذاری شرکت‌های قابل واگذاری، شناسایی مشمولان، ارزش‌گذاری سهام واگذارشده به هر مشمول و تعیین و دریافت اقساط سهام واگذار شده در فرایند اجرا از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

وزارت اقتصاد و دارایی وظیفه واگذاری شرکت‌های دولتی را برعهده دارد. این شرکت‌ها پس از تأیید ستاد مرکزی طرح به کانون شرکت‌های سرمایه‌گذاری سهام عدالت فروخته می‌شوند و سازمان خصوصی‌سازی مسئولیت وصول اقساط و واریز به حساب مربوطه را برعهده داشته و به این منظور قراردادی به قائم‌مقامی سهامداران دولتی با کانون منعقد می‌کند. در گام بعدی سهام کانون با تأیید ستاد مرکزی به شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی واگذار خواهد شد. ارزش معامله در هر یک از مراحل یاد شده بدون احتساب سود فروش اقساطی منظور خواهد شد. از سوی دیگر سهام واگذار شده در وثیقه سازمان خصوصی‌سازی خواهد بود و معادل اقساط تسویه شده به شرکت‌های استانی تحویل خواهد شد. اعطای وکالتنامه رسمی و غیرقابل عزل از سوی شرکت‌های استانی به سازمان خصوصی‌سازی تا زمان تسویه کامل بدهی‌ها به‌عنوان ضمانت اجرایی پرداخت اقساط در نظر گرفته شده است. اولویت استان‌ها و مشمولان

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-28]

طرح به صلاحدید ستاد مرکزی تعیین می‌شود و مدیریت جمع‌آوری اطلاعات مشمولان و ارسال فراخوان به آنها برای عضویت از جمله وظایف و اختیارات ستادهای استانی به‌شمار می‌رود.

به‌منظور حفظ و تداوم فعالیت بنگاه‌هایی که بخشی از سهام آنها واگذار می‌شود، هیأت عالی واگذاری از طریق نظارت و کنترل بر فرایند واگذاری تدابیری اتخاذ می‌کند که حداکثر ۲۰ درصد سهام هر بنگاه به‌صورت بلوک در اختیار اشخاص واجد شرایط که صلاحیت اداره بنگاه را داشته باشند، قرار گیرد. بلوک سهام مذکور می‌تواند در اختیار اشخاص دولتی (از قبیل شرکت‌ها و مؤسسات دولتی) یا اشخاص غیردولتی قرار داده شود.

۹. قیمت‌گذاری سهام عدالت

بنا به مصوبه هیأت وزیران، نحوه قیمت‌گذاری شرکت‌های مادرتخصصی با محاسبه حقوق صاحبان سهام پس از کسر ارزش دفتری سرمایه‌گذاری‌ها به‌علاوه ارزش روز سرمایه‌گذاری‌های صورت گرفته در سایر شرکت‌ها تعیین می‌شود. در این مصوبه تأکید شده که نحوه قیمت‌گذاری سایر شرکت‌ها به روش‌های مصوب دیگری محاسبه می‌شود. بر این اساس، شرکت‌های بورسی که نماد معاملاتی آنها در بورس باز باشد معادل آخرین قیمت تابلوی بورس در روز قبل از تصویب واگذاری توسط هیأت عالی واگذاری قیمت‌گذاری می‌شوند. اگر نماد معاملاتی شرکت‌های بورسی کمتر از ۶ ماه نیز بسته باشد به شرطی که آن شرکت جزء شرکت‌های سودده قرار گیرد، نحوه قیمت‌گذاری آن بر اساس حاصل تقسیم میانگین سود قبل از کسر مالیات سه سال آخر قبل از واگذاری یا سود سال آخر هر یک که بیشتر باشد به نرخ سود مورد انتظار معادل ۲۰ درصد به‌علاوه ارزش دفتری طرح‌های قبل از بهره‌برداری و افزایش سرمایه در سال واگذاری مشروط به اینکه از محل آورده نقدی یا مطالبات صاحبان سهام محاسبه می‌شود. بر اساس این مصوبه، نحوه قیمت‌گذاری شرکت‌های سودده غیربورسی نیز با استفاده از این فرمول محاسبه می‌شود. بر اساس مصوبه هیأت‌وزیران سازمان خصوصی‌سازی مکلف است قیمت سهام شرکت‌های مورد واگذاری را تعیین و برای تصویب به هیأت عالی واگذاری ارائه کند.

لازم به ذکر است بنا به موافقت مقام معظم رهبری و به پیشنهاد رئیس‌جمهور و با عنایت به بند "الف" ماده (۳۴) قانون اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم ۵۰ درصد قیمت سهام عدالت دو دهک پایین درآمدی مشمول بخشودگی قرار گرفته و قیمت ۵۰ درصد دیگر سهام دو

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-28]

دهک مذکور و نیز بهای سهام ۴ دهک بعدی با اقساط ۱۰ ساله تقسیط شده است و با توجه به مصوبه هیأت‌وزیران متناسب با میزان سود دریافتی، وصول و تسویه می‌شود. به‌علاوه اینکه فروش اقساطی سهام عدالت به ۶ دهک پایین درآمدی شامل احتساب سود فروش اقساطی نخواهد بود و نقل‌وانتقال سهام یاد شده به شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی از شمول مالیات معاف است.

۱۰. وضعیت پورتفوی اختصاص‌یافته به سهام عدالت

از ابتدای اجرای طرح تاکنون بخشی از سهام ۶۲ شرکت به سهام عدالت اختصاص یافته است. از تعداد ۶۲ شرکت، ۳۳ مورد در بورس اوراق بهادار پذیرش و ثبت شده‌اند و ۲۹ شرکت باقیمانده شرکت‌های غیربورسی می‌باشند. از طرفی، سهام ۴۷ شرکت به‌صورت قطعی قیمت‌گذاری و واگذار شده است، اما قیمت سهام ۱۵ شرکت که غیربورسی می‌باشند هنوز به‌صورت قطعی ارزش‌گذاری نشده‌اند. میزان سهام تخصیصی شرکت‌ها نیز متفاوت و از یک درصد (ایران خودرو) تا ۹۵ درصد (غله و خدمات بازرگانی) متغیر است. جدول زیر تصویر کلی از وضعیت شرکت‌های واگذاری به سهام عدالت را ارائه می‌دهد. همانگونه که ملاحظه می‌شود ارزش سهام واگذاری ۶۲ شرکت معادل ۴۴۴/۷۸۸ میلیاردریال می‌باشد، اما ارزش روز[1] با رشدی حدود ۵۱ درصد به ۶۷۱/۲۶۲ میلیاردریال افزایش یافته است. در واقع، این افزایش به‌منزله افزایش ثروت مشمولین سهام عدالت می‌باشد؛ به طوری‌که ارزش سرانه سهام هر یک از مشمولین از ۱۰/۵۸۵/۳۸۱ ریال به ۱۵/۹۷۵/۱۵۹ ریال ارتقاء یافته است.

۱. ارزش روز در تاریخ ۲۲ خردادماه ۱۳۹۲ محاسبه شده است.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-28]

جدول ۲. وضعیت پرتفوی سهام عدالت با احتساب قیمت‌های برآوردی، قطعی و ارزش روز

نام شرکت	تعداد کل سهام شرکت (در زمان واگذاری)	درصد سهام تخصیص‌یافته	قیمت قطعی - برآوردی هر سهم	ارزش قطعی - برآوردی سهام	تعداد فعلی سهام تخصیصی	قیمت روز هر سهم	ارزش روز سهام عدالت
آلومینیوم ایران- ایرالکو	۱۶۵/۰۰۰/۰۰۰	۳۰	۱۱/۰۰۷	۵۴۴/۸۴۶/۵۰۰/۰۰۰	۱۸۲/۲۲۵/۰۸۵	۵/۱۶۷	۹۴۱/۵۵۷/۰۱۴/۱۹۵
ایران خودرو	۶/۳۰۰/۰۰۰/۰۰۰	۱	۱/۷۰۰	۱۰۷/۱۰۰/۰۰۰/۰۰۰	۸۸/۱۹۹/۹۹۰	۱/۰۰۴	۸۸/۵۵۲/۷۸۹/۹۶۰
بانک تجارت	۱۰/۴۳۷/۳۸۴/۰۰۰	۴۰	۱/۳۲۵	۵/۵۳۱/۸۱۳/۵۲۰/۰۰۰	۶/۹۹۹/۹۹۹/۸۹۴	۱/۳۸۰	۹/۶۵۹/۹۹۹/۸۵۳/۷۲۰
بانک صادرات ایران	۱۶/۸۰۳/۰۰۰/۰۰۰	۴۰	۱/۰۲۴	۶/۸۸۲/۵۰۸/۸۰۰/۰۰۰	۹/۱۶۲/۴۵۶/۷۶۰	۱/۲۰۲	۱۱/۰۱۳/۲۷۳/۰۲۵/۵۲۰
بانک ملت	۱۳/۱۰۰/۰۰۰/۰۰۰	۳۰	۱/۱۳۴	۴/۴۵۶/۲۲۷/۰۰۰/۰۰۰	۹/۹۲۹/۰۹۹/۸۸۳	۱/۳۱۷	۱۳/۰۷۶/۶۲۴/۵۴۵/۹۱۱
پارس سوئیچ	۱۴۵/۰۰۰/۰۰۰	۴۶	۱/۷۶۷	۱۱۶/۵۷۲/۵۸۴/۳۷۹	۱۱۳/۷۵۳/۶۳۷	۲/۵۲۵	۲۸۷/۲۲۷/۹۳۳/۴۲۵
پالایش نفت بندرعباس	۱۳/۸۰۰/۰۰۰/۰۰۰	۴۰	۲/۱۸۰	۱۲/۰۳۳/۶۰۰/۰۰۰/۰۰۰	۵/۵۲۰/۰۰۰/۰۰۰	۷/۳۰۸	۴۰/۳۴۰/۱۶۰/۰۰۰/۰۰۰
پالایش نفت تهران	۶۱/۲۲۰/۰۰۰	۹۰	۶۸۰/۳۱۰	۳۷/۴۸۳/۷۲۰/۳۸۰/۰۰۰	۵۵/۰۹۸/۰۰۰	۷۲۳/۹۵۶	۳۹/۸۸۸/۵۲۷/۶۸۸/۰۰۰
پالایش نفت شیراز	۱/۰۲۷/۵۴۸/۶۰۰	۴۰	۴/۳۰۱	۱/۷۶۷/۷۹۴/۶۱۱/۴۴۰	۴۱۱/۰۱۹/۴۴۰	۲۵/۳۷۰	۱۰/۴۲۷/۵۶۳/۱۹۲/۸۰۰
پالایش نفت اصفهان	۴/۱۶۲/۲۵۸/۱۰۰	۴۰	۵/۸۰۰	۹/۶۵۶/۴۳۸/۷۹۲/۰۰۰	۱/۶۶۴/۹۰۳/۲۴۰	۲۵/۳۵۰	۴۲/۲۰۵/۲۹۷/۱۳۴/۰۰۰
پالایش نفت تبریز	۱/۹۴۲/۱۰۵/۵۰۰	۴۰	۱/۴۰۲	۱/۰۸۹/۱۳۲/۷۶۴/۴۰۰	۷۷۶/۸۴۲/۲۰۰	۲۰/۲۷۷	۱۵/۷۵۲/۰۲۹/۲۸۹/۴۰۰
پتروشیمی مارون	۴/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰	۳۰	۶/۰۴۲	۷/۲۵۰/۴۰۰/۰۰۰/۰۰۰	۱/۲۰۰/۰۰۰/۰۰۰	۲۵/۱۰۰	۳۰/۱۲۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰
پست بانک	۵۶۱/۱۴۳/۰۰۰	۲۵	۲/۳۰۱	۳۲۲/۷۹۷/۵۱۰/۷۵۰	۱۴۰/۲۸۵/۷۵۰	۵/۷۵۰	۸۰۶/۶۴۳/۰۶۲/۵۰۰
چادرملو	۲/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰	۲۱	۶/۱۱۳	۲/۵۳۱/۵۰۴/۰۰۰/۰۰۰	۱/۲۴۲/۲۹۹/۹۸۳	۱۱/۷۳۸	۱۴/۵۸۲/۱۱۷/۲۰۰/۴۵۴
حمل‌ونقل پتروشیمی	۸/۰۰۰/۰۰۰	۲۹	۲۲/۸۳۴	۵۲/۹۷۴/۸۸۰/۰۰۰	۵۷/۹۹۹/۹۰۹	۱/۳۹۱	۸۰/۶۷۷/۸۷۳/۴۱۹

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-28]

ادامه جدول ۲.

نام شرکت	تعداد کل سهام شرکت (در زمان واگذاری)	درصد سهام تخصیص‌یافته	قیمت قطعی - برآوردی هر سهم	ارزش قطعی - برآوردی سهام	تعداد فعلی سهام تخصیصی	قیمت روز هر سهم	ارزش روز سهام عدالت
سایپا	۹/۶۵۴/۰۰۰/۰۰۰	۱	۱/۴۸۶	۱۳۳/۱۶۸/۰۵۵/۷۴۶	۱۰۳/۹۹۹/۹۹۹	۹۲۰	۹۵/۶۷۹/۹۹۹/۰۸۰
سرمایه‌گذاری توسعه صنعتی	۷۵۵/۰۴۰/۰۰۰	۲۳	۴۹۸	۸۷/۸۲۷/۴۷۱/۷۳۰	۲۲۷/۹۸۳/۹۴۷	۱/۵۷۱	۳۵۸/۱۶۲/۷۸۰/۷۳۷
سرمایه‌گذاری رنا	۱/۶۰۰/۰۰۰/۰۰۰	۵	۱/۴۱۴	۱۰۱/۸۰۸/۰۰۰/۰۰۰	۱۳۴/۹۹۹/۹۷۲	۷۰۰	۹۴/۴۹۹/۹۸۰/۴۰۰
سیمان داراب	۲۴۹/۶۰۶/۰۰۰	۵۰	۳/۵۸۰	۴۴۶/۷۹۴/۷۴۰/۰۰۰	۱۸۷/۴۹۹/۶۶۸	۴/۴۴۹	۸۳۴/۱۸۶/۰۲۲/۹۳۲
سیمان دشتستان	۳۰۰/۰۰۰/۰۰۰	۳۴	۳/۲۵۵	۳۳۲/۰۰۹/۹۳۴/۹۰۰	۱۹۳/۷۹۹/۹۵۰	۳/۱۵۱	۶۱۰/۶۶۳/۶۴۲/۴۵۰
فولاد آلیاژی ایران	۱/۰۹۱/۲۳۲/۰۰۰	۳۹	۶۹۶	۲۹۹/۸۶۶/۴۰۵/۰۰۰	۷۵۰/۹۲۳/۷۸۳	۵/۴۶۴	۴/۱۰۳/۰۴۷/۵۵۰/۳۱۲
فولاد خوزستان	۲/۱۹۲/۰۰۰/۰۰۰	۳۰	۳/۳۵۰	۲/۲۰۲/۹۶۰/۰۰۰/۰۰۰	۶۵۷/۶۰۰/۰۰۰	۲۹/۰۰۰	۱۹/۰۷۰/۴۰۰/۰۰۰/۰۰۰
فولاد مبارکه اصفهان	۱۵/۸۰۰/۰۰۰/۰۰۰	۳۰	۱/۹۰۰	۹/۰۶۳/۵۱۸/۸۲۷/۳۰۰	۷/۷۸۹/۴۳۳/۲۰۰	۴/۶۸۸	۳۶/۵۱۶/۸۶۲/۸۴۱/۶۰۰
کارخانجات مخابراتی ایران	۶۱/۴۰۰/۰۰۰	۳۵	۸/۶۵۵	۱۸۵/۹۹۵/۹۵۰/۰۰۰	۲۱/۴۹۰/۰۰۰	۱/۰۰۰	۲۱/۴۹۰/۰۰۰/۰۰۰
کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران	۸/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰	۲۴	۱/۵۶۳	۳/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰	۲/۳۹۹/۹۹۹/۹۸۸	۱/۳۲۰	۳/۱۶۷/۹۹۹/۹۸۴/۱۶۰
گل گهر	۸۸۰/۰۰۰/۰۰۰	۱۱	۱۱/۲۲۳	۱/۰۷۶/۴۶۲/۲۰۰/۰۰۰	۱/۰۸۹/۹۹۹/۹۵۶	۹/۹۷۰	۱۰/۸۶۷/۲۹۹/۵۶۱/۳۲۰
مخابرات ایران	۴۵/۸۷۳/۶۵۵/۶۵۲	۲۰	۱/۶۱۷	۱۴/۸۳۵/۵۴۰/۲۳۷/۲۱۰	۹/۱۷۴/۷۳۱/۱۳۰	۱/۸۹۰	۱۷/۳۴۰/۲۴۱/۸۳۵/۷۰۰
مپنا	۷/۹۵۰/۰۰۰/۰۰۰	۲۶	۱/۳۱۵	۲/۶۷۴/۱۷۳/۹۱۴/۳۳۶	۲/۵۵۷/۰۳۱/۹۴۵	۳/۰۰۰	۷/۶۷۱/۰۹۵/۸۳۵/۰۰۰
ملی صنایع مس ایران	۵/۷۸۹/۶۴۴/۶۰۰	۳۷	۵/۷۶۱	۱۲/۳۱۷/۲۴۹/۹۷۱/۷۱۷	۶/۴۱۴/۲۸۹/۷۶۳	۵/۷۰۳	۳۶/۵۸۰/۶۹۴/۵۱۸/۳۸۹
نیرو ترانس	۱۳۵/۰۰۰/۰۰۰	۳۱	۱/۹۷۳	۸۱/۷۷۰/۹۸۵/۰۰۰	۵۲/۱۹۰/۹۹۹	۵/۰۵۶	۲۶۳/۸۷۷/۶۹۰/۹۴۴

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-28]

ادامه جدول ۲.

نام شرکت	تعداد کل سهام شرکت (در زمان واگذاری)	درصد سهام تخصیص‌یافته	قیمت قطعی - برآوردی هر سهم	ارزش قطعی - برآوردی سهام	تعداد فعلی سهام تخصیصی	قیمت روز هر سهم	ارزش روز سهام عدالت
بیمه دانا	۱۰۵/۴۷۵/۰۰۰	۵۵	۱۴/۲۰۶	۸۲۴/۱۰۷/۸۱۷/۵۰۰	۵۸/۰۱۱/۲۵۰	۷/۷۱۸	۴۴۷/۷۳۰/۸۲۷/۵۰۰
پالایش نفت کرمانشاه	۱۳۴/۸۷۸/۶۰۰	۴۰	۲۲۷/۰۲۲	۱۲/۲۴۸/۱۶۳/۸۱۱/۶۸۰	۵۳/۹۵۱/۴۴۰	۲۲۷/۰۲۲	۱۲/۲۴۸/۱۶۳/۸۱۱/۶۸۰
پالایش نفت لاوان	۱/۱۴۳/۴۲۱/۶۰۰	۴۰	۵/۹۶۶	۲/۷۲۸/۶۶۱/۳۰۶/۲۴۰	۴۵۷/۳۶۸/۶۴۰	۸/۰۹۴	۳/۷۰۱/۹۴۱/۷۷۲/۱۶۰
پایانه‌های صادراتی مواد نفتی	۱۲/۲۱۸/۷۰۰	۴۰	۲/۰۸۰/۳۰۶	۱۰/۱۶۷/۴۵۳/۳۹۵/۲۸۰	۴/۸۸۷/۴۹۸	۲/۰۸۰/۳۰۶	۱۰/۱۶۷/۴۹۰/۸۴۰/۷۸۶
پتروشیمی ارومیه	۴۱/۰۰۰/۰۰۰	۳۰	۴/۸۶۲	۵۹/۸۰۲/۶۰۰/۰۰۰	۱۲/۳۰۰/۰۰۰	۴/۸۶۲	۵۹/۸۰۲/۶۰۰/۰۰۰
پتروشیمی بندر امام	۱۳/۱۰۳/۰۰۰/۰۰۰	۳۰	۴/۵۴۸	۱۷/۸۷۷/۷۳۳/۲۰۰/۰۰۰	۳/۹۳۰/۹۰۰/۰۰۰	۴/۵۴۸	۱۷/۸۷۷/۷۳۳/۲۰۰/۰۰۰
پتروشیمی بوعلی سینا	۵۰۰/۰۰۰/۰۰۰	۳۰	۸/۳۹۲	۱/۲۵۸/۸۰۰/۰۰۰/۰۰۰	۱۵۰/۰۰۰/۰۰۰	۸/۳۹۲	۱/۲۵۸/۸۰۰/۰۰۰/۰۰۰
پتروشیمی بیستون	۵۰۰/۰۰۰/۰۰۰	۳۰	۱/۲۴۱	۱۸۶/۱۵۰/۰۰۰/۰۰۰	۱۵۰/۰۰۰/۰۰۰	۱/۲۴۱	۱۸۶/۱۵۰/۰۰۰/۰۰۰
پتروشیمی تبریز	۴/۹۸۲/۰۰۰/۰۰۰	۱۰	۳/۴۷۸	۱/۷۳۲/۷۳۹/۶۰۰/۰۰۰	۴۹۸/۲۰۰/۰۰۰	۳/۴۷۸	۱/۷۳۲/۷۳۹/۶۰۰/۰۰۰
پتروشیمی خوزستان	۳۶۰/۰۰۰/۰۰۰	۳۰	۱۶۷	۱۸/۰۳۶/۰۰۰/۰۰۰	۱۰۸/۰۰۰/۰۰۰	۱۶۷	۱۸/۰۳۶/۰۰۰/۰۰۰
پتروشیمی شهید تندگویان	۵/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰	۱۰	۱/۳۶۶	۶۸۳/۲۱۷/۶۰۶/۵۷۱	۵۰۰/۰۰۰/۰۰۰	۱/۳۶۶	۶۸۳/۲۱۷/۶۰۶/۵۷۱
پتروشیمی فجر	۲/۵۰۰/۰۰۰/۰۰۰	۳۰	۲/۲۰۰	۱/۶۵۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰	۷۵۰/۰۰۰/۰۰۰	۲/۲۰۰	۱/۶۵۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰
پتروشیمی جم	۴/۸۰۰/۰۰۰/۰۰۰	۱۵	۵/۱۲۲	۳/۶۸۷/۸۴۰/۰۰۰/۰۰۰	۷۲۰/۰۰۰/۰۰۰	۵/۱۲۲	۳/۶۸۷/۸۴۰/۰۰۰/۰۰۰
هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران	۳/۹۰۷/۱۸۵/۰۰۰	۴۰	۱/۸۰۷	۲/۸۲۳/۶۴۴/۴۵۵/۸۰۰	۱/۵۶۲/۸۷۴/۰۰۰	۱/۸۰۷	۲/۸۲۳/۶۴۴/۴۵۵/۸۰۰
توزیع گاز استانی	۰	۴۰	۰	۶۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰	۰	۰	۶۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-28]

ادامه جدول ۲.

نام شرکت	تعداد کل سهام شرکت (در زمان واگذاری)	درصد سهام تخصیص‌یافته	قیمت قطعی -برآوردی هر سهم	ارزش قطعی - برآوردی سهام	تعداد فعلی سهام تخصیصی	قیمت روز هر سهم	ارزش روز سهام عدالت
تولید برق شیروان	۱/۱۴۳/۴۲۱/۶۰۰	۹۵	۱۶/۷۳۲	۱۸،۱۷۴،۹۰۸،۸۵۰،۰۰۰	۱/۰۸۶/۲۵۰/۵۲۰	۱۶/۷۳۲	۱۸/۱۷۴/۹۰۸/۸۵۰/۰۰۰
دخانیات ایران	۱/۹۵۰/۰۰۰	۴۰	۱/۲۴۰/۸۶۱	۹۶۷/۸۷۱/۵۸۰/۰۰۰	۷۸۰/۰۰۰	۱/۲۴۰/۸۶۱	۹۶۷/۸۷۱/۵۸۰/۰۰۰
ساختمان سد و تأسیسات آبیاری سایر	۵۸۸/۲۲۱/۷۸۰	۴۹	۴۲۰	۱۲۰/۱۰۷/۲۴۸/۷۷۰	۲۸۵/۹۶۹/۶۴۰	۴۲۰	۱۲۰/۱۰۷/۲۴۸/۷۷۰
سرمایه‌گذاری صنایع آب و برق صبا	۳/۵۰۰/۰۰۰/۰۰۰	۵۰	۲۷/۶۳۵	۴۸/۳۵۰/۸۲۰/۴۰۱/۵۰۰	۱/۷۴۹/۶۵۰/۰۰۰	۲۷/۶۳۵	۴۸/۳۵۰/۸۲۰/۴۰۱/۵۰۰
شهر صنعتی البرز	۳۷/۰۳۷	۲۳	۳/۰۹۷/۶۵۹	۲۶/۵۷۵/۳۴۶/۲۶۱	۸/۵۷۹	۳/۰۹۷/۶۵۹	۲۶/۵۷۴/۸۱۶/۵۶۲
شهر صنعتی رشت	۶۵۰/۰۰۰	۲۹	۹۳/۱۲۴	۱۷/۲۵۱/۲۲۱/۰۰۰	۱۸۵/۲۵۰	۹۳/۱۲۴	۱۷/۲۵۱/۲۲۱/۰۰۰
شهر صنعتی کاوه	۱۰۰/۰۰۰	۲۱	۱/۳۹۰/۴۴۰	۲۹/۷۲۰/۶۵۵/۰۰۰	۲۱/۳۷۵	۱/۳۹۰/۴۴۰	۲۹/۷۲۰/۶۵۵/۰۰۰
غله و خدمات بازرگانی منطقه۱	۸/۱۲۹/۴۴۶	۹۵	۴۵۲/۷۸۰	۳/۴۹۶/۸۰۶/۶۱۵/۷۲۸	۷/۷۲۲/۹۷۴	۴۵۲/۷۸۰	۳/۴۹۶/۸۰۶/۷۵۱/۵۶۲
غله و خدمات بازرگانی منطقه۲	۲/۵۱۰/۲۴۵	۹۵	۲۹۴/۵۴۵	۷۰۲/۴۱۰/۶۳۵/۶۲۳	۲/۳۸۴/۷۳۳	۲۹۴/۵۴۵	۷۰۲/۴۱۰/۷۰۹/۲۵۹
غله و خدمات بازرگانی منطقه۳	۲/۱۴۵	۹۵	۱۲/۰۷۶/۴۵۷	۲۴/۶۰۸/۸۰۰/۰۰۰	۲/۰۳۸	۱۲/۰۷۶/۴۵۷	۲۴/۶۱۱/۸۱۹/۱۱۴
غله و خدمات بازرگانی منطقه۴	۴۵۵/۵۰۰	۹۵	۵۱۹/۹۳۰	۲۲۴/۹۸۶/۷۷۷/۸۱۴	۴۳۲/۷۲۵	۵۱۹/۹۳۰	۲۲۴/۹۸۶/۷۷۷/۸۱۴
غله و خدمات بازرگانی منطقه۵	۲۳۱/۴۶۴	۹۵	۳۵۰/۹۹۷	۷۷/۱۸۱/۰۸۸/۷۸۰	۲۱۹/۸۹۱	۳۵۰/۹۹۷	۷۷/۱۸۱/۱۵۸/۹۷۹
مشانیر	۱۲۰/۱۰۸	۴۲	۲/۴۲۵/۴۸۶	۱۲۲/۳۵۶/۰۸۰/۰۰۰	۵۰/۴۴۶	۲/۴۲۵/۴۸۶	۱۲۲/۳۵۶/۰۸۰/۰۰۰
مگا موتور	۲/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰	۷	۵/۳۰۰	۷۱۹/۲۸۵/۷۳۷/۰۰۰	۱۳۵/۷۱۴/۲۹۰	۵/۳۰۰	۷۱۹/۲۸۵/۷۳۷/۰۰۰
ملی حفاری ایران	۴۶،۰۷۵،۲۰۲	۳۰	۹۹۴/۲۳۸	۱۳/۷۴۲/۹۱۵/۴۲۶/۰۰۰	۱۳/۸۲۲/۵۶۱	۹۹۴/۲۳۸	۱۳/۷۴۲/۹۱۵/۸۲۳/۶۹۵
ملی پخش فرآورده های نفتی	۳۲،۰۶۰،۰۰۰	۴۰	۵۷۳/۴۱۷	۷/۳۵۳/۴۹۵/۴۹۵/۱۷۰	۱۲/۸۲۴/۰۰۰	۵۷۳/۴۱۷	۷/۳۵۳/۴۹۵/۴۹۵/۱۷۰
ملی صنایع پتروشیمی (هلدینگ خلیج فارس)	۲۴/۷۸۸/۶۱۳/۹۴۰	۴۰	۹/۸۸۶	۹۸/۰۲۴/۰۹۴/۹۶۴/۳۳۶	۹/۹۱۵/۴۴۵/۵۷۶	۹/۴۵۰	۹۳/۷۰۰/۹۶۰/۶۹۳/۲۰۰
جمع کل				۴۴۴/۷۸۸/۳۲۴/۷۵۱/۹۶۱			۶۷۱/۲۶۲/۰۰۹/۳۷۹/۴۵۰

مأخذ: نتایج تحقیق.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-28]

۱۱. اقدامات اجرایی انجام‌شده

مجموعه اقدامات انجام‌شده به‌عنوان بستر عملیاتی اجرای طرح سهام عدالت از آغاز فرایند طرح توزیع سهام عدالت تاکنون به شرح زیر می‌باشد. بدیهی است به‌تبع این اقدامات زیربنایی است که طرح سهام عدالت جنبه اجرایی و عملیاتی به خود گرفته و آثار اقتصادی و اجتماعی آن که در ادامه به آنها پرداخته می‌شود به منصه ظهور رسیده است. مهم‌ترین این اقدامات عبارتند از:

- تشکیل ستاد مرکزی سهام عدالت به ریاست رئیس جمهور و برگزاری جلسات مستمر و تصویب موضوعات در حدود وظایف تعیین‌شده
- انتقال یک شرکت دولتی به زیرمجموعه سازمان خصوصی‌سازی تحت‌عنوان شرکت کارگزاری سهام عدالت و تصویب اساسنامه جدید برای شرکت مذکور جهت عهده‌دار شدن وظیفه تبدیل سهام دولتی و متعلق به دولت مشمول واگذاری به یک سبد همگن مصوب هیأت‌وزیران
- تشکیل دبیرخانه ستاد مرکزی سهام عدالت در سازمان خصوصی‌سازی و انجام امور هماهنگی با دبیرخانه‌های استانی
- دستورالعمل نحوه تشکیل و وظایف ستادهای استانی مصوب ستاد مرکزی سهام عدالت
- تشکیل ستادهای استانی، دبیرخانه‌های ستادهای مذکور و برگزاری جلسات منظم و دوره‌ای در استان‌ها
- تدوین دستورالعمل فرایند شناسایی و تأیید نهایی مشمولان مراحل مختلف طرح واگذاری سهام عدالت مصوب ستاد مرکزی سهام عدالت
- طراحی و استقرار پایگاه اطلاعاتی مشمولان در سازمان خصوصی‌سازی حاوی اطلاعات فردی خانوارهای عضو تعاونی‌های عدالت شهرستانی مشمول دریافت سهام عدالت
- برنامه زمانبندی اقدامات مربوط به عملیاتی نمودن مراحل ۱۹گانه مصوب ستاد مرکزی سهام عدالت
- تهیه و تصویب اساسنامه تیپ شرکت‌های تعاونی عدالت شهرستانی
- تهیه و تصویب اساسنامه تیپ شرکت سرمایه‌گذاری استانی (سهامی خاص)
- اصلاح آیین‌نامه اجرایی شیوه‌های قیمت‌گذاری سهام و الحاق یک ماده به‌عنوان روش قیمت‌گذاری سهام عدالت به آن مصوب هیأت وزیران
- تأسیس شرکت‌های تعاونی عدالت شهرستانی در تمام شهرستان‌های کشور به تعداد ۳۳۷ شرکت

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-28]

- تأسیس ۳۰ شرکت سرمایه‌گذاری استانی در هر استان متشکل از شرکت‌های تعاونی مذکور در تمام استان‌ها

- تصویب فهرست سهام شرکت‌های قابل واگذاری مصوب هیأت وزیران

- تصویب فهرست و میزان سهام قابل تخصیص به طرح توزیع سهام عدالت از بین شرکت‌هایی که دارای مصوبه هیأت وزیران برای واگذاری بوده‌اند مصوب ستاد مرکزی سهام عدالت

- تصویب نمونه قرارداد فروش سهام دولتی و متعلق به دولت به شرکت کارگزاری سهام عدالت و وکالتنامه منضم به آن مصوب ستاد مرکزی سهام عدالت

- تصویب نمونه قرارداد فروش سهام شرکت کارگزاری سهام عدالت به شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی و وکالتنامه منضم به آن، مصوب ستاد مرکزی سهام عدالت

- انعقاد قرارداد واگذاری سهام شرکت کارگزاری سهام عدالت به شرکت‌های ۳۰ گانه سرمایه‌گذاری استانی

- فراهم نمودن زمینه انعقاد قرارداد واگذاری سهام دولتی و متعلق به دولت به شرکت کارگزاری سهام عدالت و مبادله وکالتنامه منضم به آن

- فراهم‌سازی زمینه برگزاری مجامع عمومی فوق‌العاده جهت افزایش سرمایه در شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی و شرکت‌های تعاونی عدالت شهرستانی براساس آورده غیرنقدی سهامداران به میزان سهام واگذارشده دولت

- تشکیل کانون شرکت‌های سرمایه‌گذاری سهام عدالت متشکل از شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی به‌عنوان نهاد تصمیم‌گیر و حلقه واسط بین شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی و شرکت‌های سرمایه‌پذیر

۱۲. دستاوردهای اجرای طرح

طرح سهام عدالت در نتیجه اقدامات اجرایی که در بالا ذکر گردید دارای چند دستاورد مهم و اساسی می‌باشد که هدف نهایی عملیات اجرایی طرح بوده است. در واقع، نتیجه سیاستگذاری‌های منبعث از مبانی و مستندات قانونی و عملیات اجرایی مرتبط به آن به دستاوردهای زیر ختم شده که فرایند سهام عدالت را تکمیل نموده است:

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-28]

۱۲-۱. شناسایی مشمولین سهام عدالت

همانگونه که عنوان گردید تاکنون ۴۲/۰۱۹/۱۱۴ نفر به‌عنوان مشمولین سهام عدالت ثبت‌نام شده‌اند که از این تعداد ۴۰/۵۱۴/۰۲۵ نفر به‌عنوان سهامداران نهایی پذیرفته شده‌اند. همچنین از سال ۱۳۸۹ شناسایی و ثبت‌نام کارگران فصلی و ساختمانی با مسئولیت وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی آغاز گردیده است که تاکنون ۳/۳۰۰/۰۰۰ نفر ثبت‌نام نموده و پس از بررسی و پالایش این تعداد ۲/۳۰۰/۰۰۰ نفر واجد دریافت سهام عدالت تعیین شده‌اند.

۱۲-۲. تخصیص سبد سهام به شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی

تا کنون ۴۴۴/۷۸۸ میلیاردریال از سهام شرکت‌های قابل واگذاری به سهام عدالت تخصیص یافته است که باتوجه به اینکه از این مبلغ ۷۵ هزار میلیاردریال مشمول تخفیف دو دهک پایین درآمدی موضوع بند "الف" ماده (۳۴) قانون اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم توسعه می‌باشد میزان بدهی سهام عدالت از بابت واگذاری‌ها معادل ۳۶۹/۷۸۸ میلیاردریال است، بنابراین پرداخت بخشی از اقساط سالانه سهام واگذار شده از محل سود اختصاص یافته به سهام عدالت منجربه آزادسازی ۲۲ درصد از سهام شده است. ضمن آنکه طی سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶ بخشی از سود به مشمولان پرداخت گردید و هم‌اکنون نیز بنا به مصوبه هیأت‌وزیران مقرر شده است تا مشمولانی که موفق به دریافت سود سهام عدالت خود طی سال‌های مذکور نشده‌اند با مراجعه به بانک‌های عامل سود خود را دریافت کنند. به این ترتیب، حدود ۴۰ میلیارد تومان از سودی که طی سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶ برای مشمولان واریز شده بود به ۹۰۰ هزار نفر از مشمولان سهام عدالت پرداخت خواهد شد.

۱۲-۳. بسترسازی لازم برای ورود سهام عدالت به فرابورس

طبق ماده (۳۵) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی می‌بایست اقدامات و کمک‌های لازم جهت ورود شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی به بورس اوراق بهادار انجام گیرد. بر این اساس مقرر شده است تا وزارت امور اقتصادی و دارایی با همکاری دستگاه‌های ذیربط مدل مناسب و دستورالعمل اجرایی ورود بخشی از سهام عدالت را که اقساط آن پرداخت شده آماده و مقدمات معاملات آن را فراهم کند. حفظ حقوق سهامداران سهام عدالت حفظ ثبات بازار سرمایه، نظارت بر عملکرد شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی سهام عدالت و افزایش کارایی و کارامدی پرتفوی سهام عدالت، از مزایای این امر خواهد بود. به‌علاوه اینکه تجربه کشورهای مختلف نشان می‌دهد که اجرای موفقیت‌آمیز برنامه خصوصی‌سازی کوپنی در گرو دسترسی آسان به مراکز

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-28]

توزیع و مبادله سهام مذکور و وجود یک سیستم اجرایی قوی و کارامد جهت اجرا و مدیریت فرایند توزیع و ثبت این سهام است، بنابراین در این راستا تاکنون شخصیت حقوقی ۲۲ شرکت سرمایه‌گذاری استانی از ۳۰ شرکت تعیین و نزد سازمان بورس و اوراق بهادار ثبت گردیده‌اند، همچنین اخذ کد سهامداری برای تمام مشمولین در مراحل نهایی می‌باشد.

۱۳. آثار اقتصادی اجرای طرح سهام عدالت

همانگونه که در ابتدای بحث عنوان شد اجرای سهام عدالت بنا به اهداف متعددی از جمله کمک به اقشار آسیب‌پذیر و دهک‌های پایین جامعه از یک سو و توسعه فرایند خصوصی‌سازی از سوی دیگر در دستورکار دولت نهم قرار گرفت، بنابراین در این بخش ضمن برشمردن چند مورد از آثار بسیار مهم آن که می‌تواند نقش کلیدی در توسعه کشور داشته باشد به عمده دستاوردهای این طرح پرداخته می‌شود.

۱۳-۱. گسترش فرهنگ سهامداری بین آحاد مردم جامعه

بر اساس آمارهای اعلام شده توسط سازمان خصوصی‌سازی تاکنون ۴۰/۵۱۴/۰۲۵ نفر مشمول دریافت سهام عدالت شده و به‌عنوان سهامدار تلقی می‌شوند که این تعداد بیش از نیمی از جمعیت کشور را تشکیل می‌دهد. هر چند تاکنون این افراد به‌صورت مستقیم وارد جنبه‌های عملیاتی سهم، معامله آن و به‌طور کلی سهامداری نشده‌اند، اما با توجه به اینکه مقدمات خرید و فروش این سهام در فرابورس فراهم شده است می‌توان انتظار داشت که دارندگان سهام عدالت در آینده نزدیک با حساسیت بیشتری نسبت به کسب فرهنگ سهامداری و پیگیری اطلاعات و اخبار مربوط به بازار سهام و آثار متغیرهای کلان اقتصادی بر این سهام واکنش نشان دهند. بالطبع این امر منجر به افزایش سطح دانش و آگاهی‌های عمومی آحاد جامعه درخصوص بنگاه‌داری و سهام خواهد شد که خود زمینه‌ساز توسعه کشور می‌باشد، چراکه توجه مردم از سفته‌بازی در بازارهای موازی نظیر طلا، ارز و ملک به این بازار معطوف خواهد شد.

۱۳-۲. بهبود توزیع درآمد و فراهم‌نمودن زمینه کسب درآمدهای دائمی برای دهک‌های پایین درآمدی

با توجه به این که جامعه هدف مشمول سهام عدالت در مرحله اول، ۶ دهک پایین درآمدی می‌باشد که عمدتاً از اقشار محروم و آسیب‌پذیر جامعه هستند تعلق سهام عدالت به آنها سبب بهبود وضعیت توزیع درآمد و ارتقاء سطح دریافتی فقرا خواهد شد. بدیهی است آثار این امر پس از بازپرداخت اقساط این سهام مشهودتر خواهد

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-28]

بود، یعنی زمانی که سود سهام به‌صورت مستقیم به دارندگان آن تعلق گیرد حتی اگر مقدار سود پرداختی به افراد مقدار قابل توجهی نباشد با این حال سرجمع پرداختی به افراد یک خانوار سهم خوبی در بودجه خانوار خواهد داشت.

۱۳-۳. افزایش ثروت مردم

با توجه به اینکه بخشی از بازدهی سهام ناشی از افزایش ارزش[1] آن است و رشد قیمت سهام حتی پیش از تسویه اقساط آن به افزایش ثروت مردم می‌انجامد. لازم به ذکر است که ارزش سهام سرانه در ابتدای طرح معادل ۱۰ میلیون ریال بود، اما در حال حاضر برای ارزش روز سرانه پرتفوی سهام عدالت ۵۰ درصد رشد برآورد می‌گردد که این امر را می‌توان به‌عنوان افزایش ثروت دارندگان سهام عدالت تلقی نمود.

۱۳-٤. کوچک‌سازی دولت و گسترش خصوصی‌سازی

یکی از سیاست‌های اقتصادی راهبردی کشور که پس از پایان دوران دفاع مقدس و از ابتدای برنامه اول توسعه مدنظر قرار گرفت، فراهم نمودن گسترش فعالیت بخش خصوصی و به‌تبع آن کوچک‌سازی دولت بود که از آن زمان تاکنون با فراز و نشیب‌هایی همراه بوده است. همانگونه که عنوان شد از ابتدای دولت نهم این امر اهمیت بیشتری یافت و در این میان، طرح توزیع سهام عدالت نیز به‌عنوان قدم مؤثری در این راستا تلقی می‌شود. از سال ۱۳۸۵ تاکنون بخشی از سهام ۶۲ شرکت مشمول واگذاری در ۸ صنعت مهم و راهبردی کشور از جمله پتروشیمی، پالایشگاهی، نیروگاهی، کانه‌های فلزی، خودرو، بانک‌ها، سیمان، فلزات اساسی به سبد سهام عدالت تخصیص یافته است. مهم‌ترین شرکت‌های اختصاص داده شده که اکنون در بورس اوراق بهادار جزء فعال‌ترین سهام‌های بازار سهام می‌باشند عبارتند از ملی صنایع مس، فولاد خوزستان، فولاد مبارکه، چادرملو، گل گهر، مخابرات ایران، پالایش نفت بندرعباس، پالایش نفت اصفهان، پتروشیمی مارون، بانک ملت، بانک تجارت و.... میزان واگذاری سهام شرکت‌های دولتی به سهام عدالت از ابتدای دولت نهم معادل ۴۴۴/۷ هزار میلیارد ریال می‌باشد.[2]

۱٤. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

هرچند توزیع گسترده سهام بین آحاد مردم در دولت‌های پس از انقلاب مدنظر بوده است، اما این امر به‌عنوان یکی از رویکردهای موردنظر دولت نهم که دارای جهت‌گیری عدالت اجتماعی بود تحقق یافت

1. Capital Gain

۲. آمار سازمان خصوصی‌سازی

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-28]

و از ابتدای دولت نهم تحت عنوان سهام عدالت اجرایی شد و سازوکارهای عملیاتی برای آن پیش‌بینی گردید. یک جنبه مهم از این سیاست شناسایی مشمولین طرح بود که با توجه به رویکرد حمایتی طرح از اقشار آسیب‌پذیر و بهبود توزیع درآمد، ابتدا دو دهک پایین درآمدی مورد پوشش قرار گرفتند و برای این مرحله ۵۰ درصد تخفیف در ارزش سهام واگذاری نیز لحاظ گردید. سپس، به تدریج گروه‌های دیگری به این طرح پیوستند و تاکنون بیش از ۴۰ میلیون سهامدار را پوشش می‌دهد. پس از ۸ سال از آغاز طرح بخشی از سهام ۶۲ شرکت با ارزشی معادل ۴۴۴/۷۸۸ میلیاردریال به پرتفوی سهام عدالت اختصاص یافته است، بنابراین یکی از اقدامات مهم در اجرای طرح را می‌توان تعیین و تخصیص سهام قابل واگذاری عنوان نمود.

همانگونه که در اهداف طرح ذکر شده است توزیع درآمد و حمایت از اقشار آسیب‌پذیر و تأمین درآمدهای پایدار برای آنها گسترش خصوصی‌سازی و کوچک‌شدن حجم دولت و افزایش ثروت شهروندان از آثار اجرای طرح سهام عدالت می‌باشد، اما یکی از آثار حائز اهمیت طرح، گسترش فرهنگ سهامداری و ارتقاء آگاهی‌های عمومی در جهت سرمایه‌گذاری در بازارهای مولد به‌جای سفته‌بازی در بازارهای موازی نظیر طلا، ملک و ارز می‌باشد. تجلی این امر زمانی محقق خواهد شد که امکان معامله برگه‌های سهام عدالت در بازار بورس فراهم گردد و سهامداران عملاً بتوانند نسبت به خرید و فروش آنها در بازار مذکور اقدام نمایند که تاکنون مقدمات عملیاتی شدن این موضوع فراهم شده و پیش‌بینی می‌شود تا پایان دولت دهم اجرایی گردد.

منابع

آمار و اطلاعات سازمان خصوصی‌سازی.

سایت اطلاع‌رسانی سهام عدالت.

سید علوی، شایسته (۱۳۸۸)، "نگاهی به عملکرد و وضعیت سهام عدالت"، نشریه برنامه، شماره ۳۲۱.

کیان‌پور، سعید (۱۳۸۹)، "بررسی اقتصادی سهام عدالت در ایران و مقایسه با تجربیات سایر کشورها"، بررسی‌های بازرگانی، شماره ۴۵.

گزارش "طرح توزیع سهام عدالت و آسیب‌شناسی عملکرد آن"، ۱۳۹۰، وزرات امور اقتصادی و دارایی، معاونت امور اقتصادی.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-28]